

Потеряйко Сергій Петрович,

кандидат військових наук, доцент, заступник начальника науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, вул. Вишгородська, 21, м. Київ, Україна, 04074, e-mail: sergiy_kiev@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-3787-0929>

Белікова Ксенія Григорівна,

доктор наук з державного управління, професор, старший науковий співробітник науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, вул. Вишгородська, 21, м. Київ, Україна, 04074, e-mail: acutus@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-7475-2115>

Твердохліб Олександр Степанович,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління у сфері цивільного захисту Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, вул. Вишгородська, 21, м. Київ, Україна, 04074, e-mail: osio@i.ua; <https://orcid.org/0000-0002-1502-2937>

Poteriaiko Serhii Petrovych,

Candidate of Military Sciences, Associate Professor, Deputy Head of the Scientific and Organizational Department, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Vyshhorodska st., 21, Kyiv, Ukraine, 04074, e-mail: sergiy_kiev@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-3787-0929>

Bielikova Kseniia Hryhorivna,

Doctor of Public Administration, Professor, Senior Researcher of the Scientific and Organizational Department, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Vyshhorodska st., 21, Kyiv, Ukraine, 04074, e-mail: acutus@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-7475-2115>

Tverdokhlib Oleksandr Stepanovych,

Doctor of Public Administration, Associate Professor, Professor at the Department of Public Administration in Civil Protection, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Vyshhorodska st., 21, Kyiv, Ukraine, 04074, e-mail: osio@i.ua, <https://orcid.org/0000-0002-1502-2937>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРАМИ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Мета роботи – дослідити особливості функціонування правового механізму державного управління структурами сфери цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Методологія. Під час дослідження використовувались загальнонаукові методи: структурно-логічного та системно-функціонального аналізу, синтезу, порівняння альтернатив.

Наукова новизна полягає в розробці ієрархії системи показників та механізмів державного управління, їх взаємозв'язку в системі нормативно-правових актів сфер національної безпеки та цивільного захисту.

Висновки. Обґрунтовано актуальність проблемних питань, що досліджуються в науковій статті. Проведено аналіз попередніх наукових праць за тематикою дослідження та встановлено, що переважна більшість вчених розглядають проблематику національної безпеки в цілому; виокремлено недостатньо досліджені питання щодо державного управління сферою цивільного захисту в умовах воєнного стану. Проаналізовано нормативно-правові акти та встановлено, що в них не окреслено функції та завдання Державної служби України з надзвичайних ситуацій, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо провадження заходів цивільного захисту в умовах

воєнного стану. Вивчено положення нормативно-правових актів сфери цивільного захисту щодо забезпечення державної безпеки України в умовах воєнного стану.

Побудовано ієрархію системи показників та механізмів державного управління, що утворена та функціонує відповідно до нормативно-правових актів сфер національної безпеки, цивільного захисту. У зазначеній ієрархії показником найвищого рівня визначено Конституцію України, а правовим механізмом – норми та важелі зазначеного закону. Показниками вищого рівня визначено Закони України про національну безпеку, про оборону та про правовий режим воєнного стану, а механізмами вищого рівня – норми і важелі зазначених законів. Показниками базового рівня визначено Укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій, що унормовують діяльність органів управління в умовах воєнного стану, а механізмами визначено норми та важелі вказаних нормативно-правових актів.

Виявлено окремі розбіжності та прогалини в законодавстві, зокрема у правовому механізмі державного управління щодо визначення функцій та завдань структурам сфери цивільного захисту під час дії воєнного стану та в особливий період.

Ключові слова: державне управління, державна безпека, надзвичайна ситуація, цивільний захист, органи державного управління.

FEATURES OF LEGAL MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF CIVIL DEFENSE UNDER THE WAR-TIME CONDITIONS

Abstract. *The purpose* is to investigate the peculiarities of the legal mechanism functioning of public administration of structures in the field of civil protection under martial law.

Methodology. During the research, general scientific methods were used: structural-logical and system-functional analysis, synthesis, comparison of alternatives.

The scientific novelty consists in hierarchy development of the system of indicators and mechanisms of public administration, their interrelationship in the system of legislative acts in the spheres of national security and civil protection.

Conclusions. The article substantiates the relevance of problematic issues investigated in it. The analysis of previous scientific works on the subject of the study was carried out and it was established that the vast majority of scientists consider the issues of national security in general; insufficiently researched issues regarding public administration in the sphere of civil protection in the conditions of martial law were singled out. The legislative acts were analyzed and it was established that they do not outline the functions and tasks of the State Emergency Service of Ukraine, other central and local executive authorities regarding the implementation of civil protection measures under martial law. The provisions of legislative acts in the field of civil protection regarding state security of Ukraine in the conditions of martial law have been studied.

The hierarchy of the system of indicators and mechanisms of public administration, which is formed and functions according to legislative acts of the spheres of national security and civil protection, has been worked out. In the above-mentioned hierarchy, the highest-level indicator is the Constitution of Ukraine, and the legal mechanism consists in norms and levers of that law. The laws of Ukraine on national security, on defense as well as on the legal regime of martial law are defined as the higher-level indicators, and the norms and levers of these laws are defined as the higher-level mechanisms. Base-level indicators consist in Decrees of the President of Ukraine, resolutions and orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine, the order of the State Emergency Service of Ukraine that regulate the activities of public authorities under martial law, and the corresponding mechanisms are defined by the norms and levers of the specified legislative acts.

Some discrepancies and gaps in the legislation were revealed, in particular in the legal mechanism of public administration regarding the definition of functions and tasks of the structures in the sphere of civil protection under martial law and in a special period.

Key words: public administration, state security, emergency, civil protection, public authorities.

Постановка проблеми. В умовах глибинних соціальних потрясінь, які нині відбуваються в Україні, на особливу увагу заслуговує проблема безпеки населення, що безпосередньо впливає на дієвість функціонування структур сфери цивільного захисту (далі – ЦЗ). Зазначене підтверджується положеннями Конституції України, зокрема щодо того, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (Конституція України, 1996) (ст. 3).

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України й на підставі пропозиції Ради національної безпеки та оборони України в державі введено правовий режим воєнного стану (Про введення воєнного стану..., 2022). Відповідно до зазначеного нормативно-правового акта (далі – НПА) військовому командуванню, Міністерству внутрішніх справ, іншим органам виконавчої влади доручено запроваджувати та здійснювати передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи, необхідні для забезпечення оборони України, гарантування безпеки населення та інтересів держави (Про правовий режим воєнного стану, 2015). Там само Державній службі України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) доручено невідкладно разом з обласними, Київською міською державними адміністраціями, іншими державними органами, установами, підприємствами, організаціями всіх форм власності привести єдину державну систему цивільного захисту (далі – ЄДСЦЗ), її функціональні та територіальні підсистеми у готовність до виконання завдань за призначенням в особливий період.

На виконання вимог вказаного НПА Кабінетом Міністрів України затверджено розпорядження про організацію функціонування ЄДСЦЗ в умовах воєнного стану (Про організацію функціонування..., 2022), яким введено в дію План ЦЗ України на особливий період, встановлено ступінь готовності зазначеної системи «Повна готовність» та передбачено центральним і місцевим органам виконавчої влади (далі – ЦОВВ, МОВВ) ввести в дію власні плани ЦЗ на особливий період.

Водночас нині триває реформування ДСНС відповідно до (Про схвалення Стратегії..., 2017), яке мало завершитися до 2020 року, але виконання деяких заходів, зокрема пов'язаних із функціонуванням цієї системи в режимі воєнного стану, донині не завершено.

Отже, виявлення особливостей та проблемних аспектів функціонування правового механізму державного управління структурами сфери ЦЗ

щодо забезпечення державної безпеки України в умовах воєнного стану та напрямів їх розв'язання є наразі актуальним науковим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим розвідкам щодо державного управління **національною безпекою** України загалом і у сфері ЦЗ зокрема приділено достатньо уваги з боку вітчизняних вчених.

Так, С. Артем'єв та О. Малько зазначають, що ЦЗ в контексті протидії широкому спектру загроз має багатоплановий характер і є одним із факторів забезпечення національної безпеки у багатьох сферах, що зумовлюється сукупністю завдань, покладених на його структури (Артем'єв С. Р. & Малько О. Д., 2018, с. 43). Погоджуємося із висновками вчених частково та зазначимо, що відповідно до (Кодекс цивільного..., 2012) ЦЗ – це комплекс заходів, який реалізується в мирний час та в особливий період, спрямований на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій (далі – НС), запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим. З огляду на зазначене ЦЗ здійснюється з метою запобігання та реагування на НС, зокрема воєнного походження, але участі у відбитті агресії органи управління та сили ЦЗ не беруть.

У продовження цього напрямку В. Богданович, І. Свида та А. Сиротенко розробили комплексну методику формування та управління інтегрованим потенціалом протидії загрозам воєнного характеру для забезпечення визначеного рівня воєнної безпеки держави, в якій реалізовано загальні положення щодо інтегрованого потенціалу сектора безпеки та оборони України (далі – СБОУ) для протидії загрозам воєнного характеру (Богданович В. Ю., Свида І. Ю. & Сиротенко А. М., 2018, с. 82). Водночас вважаємо, що у зазначеній методиці потребує уточнення функціонал, який описує згортку функцій, які визначають потенційні можливості залученої множини суб'єктів зі спроможностями, що забезпечують досягнення потрібного нейтралізаційного «зсуву» загрози, зокрема в контексті їх інтегрованого використання.

А. Ключко та В. Собина наголошують на тому, що взаємодія правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та ДСНС не може бути ефективно реалізованою без створення відповідної нормативно-правової основи (Ключко А. М. & Собина В. О., 2018, с. 427). Погоджуємося з авторами, які зазначають, що нині відсутня належна правова основа щодо взаємодії зазначених суб'єктів, а наявні розрізнені законодавчі та

інші правові акти належним чином не вирішують проблем правового забезпечення узгоджених дій суб'єктів взаємодії в конкретних умовах. Водночас пропозицію вчених щодо розробки відомчого нормативно-правового акта із зазначеного питання підтримуємо частково і пропонуємо уточнити його статус як міжвідомчого.

Окрім того, М. Кулешов та В. Росоха зазначають, що вирішення зазначених пріоритетних завдань тісно пов'язане з необхідністю реформатування законодавчої бази та підзаконних актів з питань ЦЗ під діяльність ЄДСЦЗ у нових умовах; це стосується першою чергою внесення змін до Кодексу цивільного захисту України (далі – КЦЗУ) з метою гармонізації його з відповідним Європейським законодавством, у т.ч. з підвищення рівня відповідальності посадових осіб за невиконання вимог законодавства у цій сфері (Кулешов М. М. & Росоха В. О., 2014, с. 174). Погоджуючись із висновками вчених, зазначимо, що потребує уточнення питання щодо значень показника «рівень відповідальності».

Отже, нами встановлено, що нині вчені частіше розглядають проблеми національної безпеки загалом, однак проблеми функціонування механізмів державного управління сферою ЦЗ щодо забезпечення державної безпеки України, зокрема в умовах воєнного стану розглядаються лише у поодиноких роботах та потребують проведення окремого наукового дослідження.

Постановка завдання. Метою роботи є визначення проблемних питань функціонування правового механізму державного управління структурами сфери ЦЗ щодо забезпечення державної безпеки України в умовах воєнного стану та напрямів їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до положень НПА (Про національну безпеку України, 2018) національна безпека України – це захищеність національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, якими є життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує так само безпечні умови життєдіяльності громадян. Водночас спроможності складових СБОУ, зокрема органів управління та сил ЦЗ, ДСНС щодо створення безпечних умов життєдіяльності населення виявляються під час проведення комплексного огляду СБОУ – процедури оцінювання їх стану і готовності, за результатами якої визначаються заходи, спрямовані на досягнення ними необхідних спроможностей до виконання завдань за призначенням у поточних і прогнозованих умовах безпекового середовища. ДСНС здійснює заходи щодо захисту

населення і територій від НС, запобігання їх виникненню, ліквідації їх наслідків тощо. Водночас відповідно до НПА (Про рішення Ради..., 2020) для системного захисту України від загроз національній безпеці керівництво держави вважає за необхідне здійснювати заходи щодо розвитку СБОУ, зокрема завдяки оптимізації державної системи ЦЗ шляхом удосконалення її структури та системи управління, удосконаленню реагування на загрози, пов'язані з НС будь-якого характеру, уточненню завдань на мирний час та особливий період.

Відповідно до (Про оборону України, 1991) (ст. 1) особливий період – це період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій. Там само (ст. 19) визначено, що ЦЗ України у мирний час здійснюється відповідно до КЦЗУ, а в особливий період, зокрема у воєнний час, та з метою підготовки до нього – з урахуванням особливостей, визначених нормами міжнародного гуманітарного права, законодавством про оборону, мобілізацію та правовий режим воєнного стану.

Отже, аналіз вищезгаданих НПА засвідчив про те, що в них не окреслено функції та завдання ДСНС, інших ЦОВВ і МОВВ відповідно до провадження ними заходів ЦЗ під час введення правового режиму воєнного стану в державі.

Тому для досягнення мети дослідження вважаємо за необхідне провести аналіз НПА сфери ЦЗ щодо забезпечення державної безпеки України в умовах воєнного стану. Відповідно до (Кодекс цивільного..., 2012) (ст. 11) в особливий період, зокрема у воєнний час ЄДСЦЗ функціонує відповідно до КЦЗУ та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно з вимогами норм міжнародного гуманітарного права, законів України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а також інших НПА. Водночас у (Про правовий режим воєнного стану, 2015) та (Про організацію функціонування..., 2022) визначено завдання суб'єктам забезпечення ЦЗ щодо приведення ЄДСЦЗ, її функціональних та територіальних підсистем у готовність до виконання завдань за призначенням в особливий період. Там само вказано, що військові адміністрації на територіальному рівні управління здійснюють повноваження з організації та участі у здійсненні заходів, пов'язаних із мобілізаційною підготовкою та ЦЗ.

Так само, у (Кодекс цивільного..., 2012) (п. 4) та у (Про затвердження Положення про єдину..., 2015) (п. 24¹) додатковими завданнями ЄДСЦЗ у відбудовний період є проведення цільової мобілізації та залучення мобілізаційного ресурсу для ліквідації наслідків ведення воєнних дій та НС.

Дотично до (Кодекс цивільного..., 2012) (ст. 11) зазначимо, що до змісту мобілізаційної підготовки віднесено підготовку ЄДСЦЗ до функціонування в умовах особливого періоду, підготовку керівного складу органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування ЄДСЦЗ, підприємств, установ і організацій до дій у випадку мобілізації (Про оборону України, 1991) (ст. 3).

Зазначаємо, що відповідно до (Про мобілізаційну..., 1993) (п. 19) залежно від масштабу та особливостей НС, що прогнозується або виникла в Україні або в межах конкретної її території встановлюється один із таких режимів функціонування ЄДСЦЗ: повсякденного функціонування, підвищеної готовності, НС та надзвичайного стану. Отже, у зазначеному НПА режим функціонування ЄДСЦЗ під час введення воєнного стану не передбачено, а лише визначено додаткові завдання у відбудовний період.

ЦОВВ, що провадить свою діяльність у сфері ЦЗ є ДСНС. Відповідно до (Про затвердження Положення про Державну..., 2015) основними завданнями ДСНС є реалізація державної політики у сфері ЦЗ, захисту населення і територій від НС, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків НС, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності. З метою реалізації зазначеного завдання ДСНС забезпечує здійснення заходів з мінімізації та ліквідації наслідків НС, пов'язаних із технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності під час проведення антитерористичних операцій, а також проводить просвітницьку та практично-навчальну роботу з метою підготовки населення до дій в умовах вчинення терористичного акту. Втім, питання щодо функцій та завдань структур ДСНС в умовах воєнного стану у зазначеному НПА не окреслено.

Аналіз плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік (Про затвердження Плану основних..., 2021) засвідчив, що протягом поточного року сплановано заходи з підготовки та визначення стану готовності до виконання завдань за призначенням органів управління, сил та засобів ЄДСЦЗ, зокрема організація

та проведення регіональних командно-штабних навчань (далі – КШН) з органами управління та силами ЦЗ територіальних підсистем ЄДСЦЗ з метою визначення стану готовності до виконання завдань із ЦЗ в мирний час та особливий період, штабних тренувань (далі – ШТ) з органами управління ЦЗ територіальних підсистем ЄДСЦЗ та їх ланок, КШН з органами управління та силами ЦЗ ланок територіальної підсистеми ЄДСЦЗ, ШТ з органами управління функціональних підсистем щодо запобігання НС та ліквідації їх наслідків у підпорядкованих організаціях, об'єктах і територіях.

Зазначені практичні заходи організуються та проводяться на основі положень НПА (Про внесення змін..., 2014), де зазначено, що заходи особливого періоду рекомендується відпрацьовувати окремим етапом КШН та ШТ, що дає можливість більш повно перевірити реальність планів ЦЗ на особливий період, сприяє виробленню додаткових заходів, необхідних для зниження руйнівних наслідків військових дій і можливих НС у режимі функціонування воєнного стану. Там само визначено групи показників оцінювання рівня підготовки органів управління та сил ЦЗ до дій за призначенням в умовах особливого періоду, зокрема забезпечення у взаємодії із військовим командуванням заходів правового режиму воєнного стану: підготовка заходів щодо проведення часткової евакуації населення та евакуації населення з районів можливих бойових дій у визначенні військовим командуванням безпечні райони.

Таким чином встановлено, що в НПА, що регламентують діяльність органів державного управління та сил ЦЗ, практичні питання щодо функцій та завдань в умовах воєнного стану окреслено в (Про внесення змін..., 2014), зокрема щодо організації та проведення евакуації населення із зони бойових дій. Також у (Про затвердження Положення про штаб..., 2014) визначено, що робота Штабу з НС в особливий період організовується відповідно до вимог правового режиму особливого періоду. Так само відповідно до (Про затвердження Плану реагування..., 2018) завдання на особливий період визначено лише деяким ЦОВВ, що утворюють функціональні підсистеми, зокрема Мінінфраструктури, Мінсоцполітики, та спеціалізованим службам ЦЗ.

Окрім того, аналіз функцій та завдань Департаменту реагування на НС ДСНС України засвідчив, що серед переліку його завдань питання дій в умовах воєнного стану та в особливий період не окреслено. Також аналіз Поло-

ження про Головне управління ДСНС у Київській області (далі – ГУ), зокрема його основних завдань, засвідчив, що ГУ бере участь у формуванні проектів планів у сфері ЦЗ регіонального рівня у мирний час та в особливий період та у здійсненні заходів з переведення територіальної підсистеми ЄДСЦЗ з режиму функціонування у мирний час на функціонування

в умовах особливого періоду. Ієрархію системи показників (безпекові засади та завдання органів управління) й механізмів державного управління (їхні зв'язки), що утворена та функціонує в безпекових НПА України, наведено на рис. 1.

Висновки. Проведено аналіз законодавства України щодо питань національної безпеки, ЦЗ та попередніх наукових досліджень, де

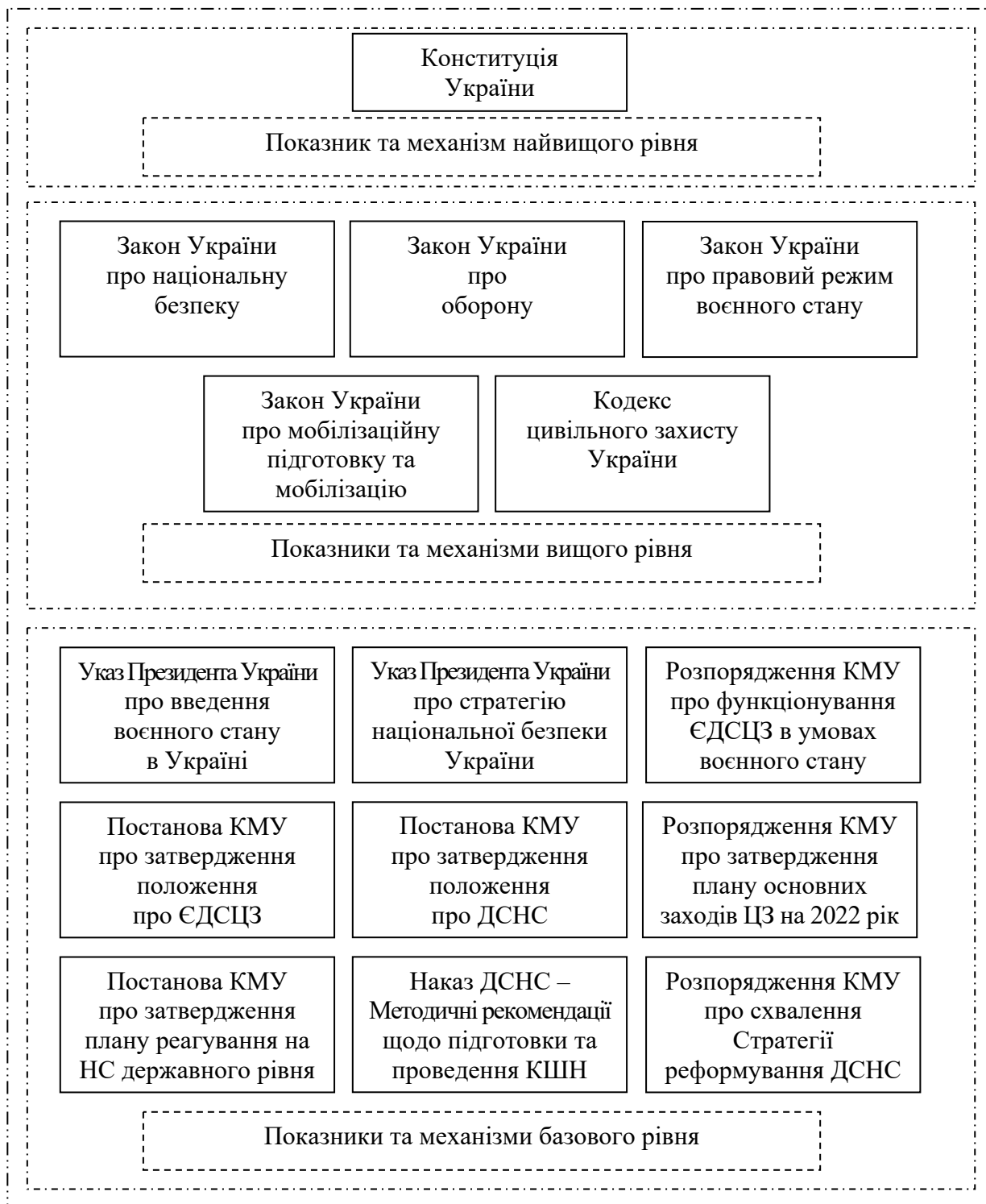

Рисунок 1. Ієрархія системи показників та механізмів державного управління, що утворена та функціонує в безпекових НПА України

розглядаються проблемні питання, що пов'язані з національною безпекою, державною безпекою та ЦЗ в Україні.

Виявлено окремі розбіжності та прогалини в законодавстві, зокрема у правовому механізмі державного управління щодо визначення функцій та завдань структурам сфери ЦЗ під час воєнного стану та в особливий період.

Перспективи подальших досліджень за розглянутою проблематикою вбачаються у дослідженні організаційного та структурно-функціонального механізмів державного управління структурами сфери ЦЗ щодо забезпечення державної безпеки в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: —

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. Дата оновлення: 14.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення: 29.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
4. Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 р. № 179-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
5. Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій : розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.01.2017 р. № 61-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
6. Артем'єв С. Р., Малько О. Д. Цивільний захист як чинник системи забезпечення національної безпеки. *Наука і правоохорона* : наук. журн. 2018. № 2 (40). С. 42–49.
7. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
8. Богданович В. Ю., Свида І. Ю., Сиротенко А. М. Методика формування та управління інтегрованим потенціалом протидії загрозам воєнного характеру для забезпечення визначеного рівня воєнної безпеки держави. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони* : наук. журн. Київ, 2018. № 2 (32). С. 81–87.
9. Ключко А. М., Собина В. О. Формування правових основ взаємодії органів правоохорони, місцевого самоврядування та Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Вісн. Нац. ун-ту цив. захисту України. Сер. Держ. упр.* : зб. наук. пр. Харків, 2018. Вип. 1. С. 424–432.
10. Кулешов М. М., Росоха В. О. Сучасні виклики для державної політики у сфері цивільного захисту в Україні. *Вісн. Нац. ун-ту цив. захисту Укр. Сер. Держ. упр.* : зб. наук. пр. 2014. Вип. 2. С. 167–175.
11. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Дата оновлення: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 20.02.2023).
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України №392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення 20.02.2023).
13. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991р. №1932-XII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення 20.02.2023).
14. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII. Дата оновлення: 04.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення 20.02.2023).
15. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. № 11. Дата оновлення: 18.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
16. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052. Дата оновлення: 16.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
17. Про затвердження Плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.12.2021 р. № 1742-р. Дата оновлення: 29.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1742-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
18. Про внесення змін до наказу ДСНС України від 29.01.2014 № 44 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань» : наказ ДСНС України 29.01.2014 р. № 44 (у редакції наказу ДСНС України 18.05.2017 р. № 273). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0273388-17#n10> (дата звернення: 20.02.2023).
19. Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації : наказ МВС України від 26.12.2014 р. № 1406. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-15#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
20. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня : постанова Кабінету Міністрів України від 14.03.2018 р.

№ 223. Дата оновлення: 19.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.02.2023).

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy "Konstytutsiia Ukrainy" : vid 28 chervnia 1996 r. [Law of Ukraine "Constitution of Ukraine" from June 28, 1996]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Ukaz Prezydenta Ukrainy "Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini" : vid 24 liutoho 2022 r., № 64/2022 [Decree of the President of Ukraine "On the introduction of martial law in Ukraine" from February 24, 2022, № 64/2022]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy "Pro pravovyj rezhym voiennoho stanu" : vid 12 travnia 2015 r., № 389-VIII [Law of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law" from May 12, 2015, № 389-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
4. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro orhanizatsiiu funktsionuvannia iedynoi derzhavnoi systemy tsyvil'noho zakhystu v umovakh voiennoho stanu" : vid 24 liutoho 2022 r., № 179-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the organization of the operation of the unified state system of civil protection in the conditions of martial law" from February 24, 2022, № 179-r.]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia systemy Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychajnykh sytuatsij" : vid 25 sichnia 2017 r., № 61-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the approval of the Strategy for Reforming the State Service of Ukraine for Emergency Situations" from January 25, 2017, № 61]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
6. Artem'iev, S. R. & Mal'ko, O. D. (2018). Tsyvil'nyj zakhyst iak chynnyk systemy zabezpechennia natsional'noi bezpeky [Civil defense as a factor in the national security system]. *Nauka i pravookhorona*, 2(40). 42–49 [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy "Kodeks tsyvil'noho zakhystu Ukrainy" : vid 02 zhovtnia 2012 r., № 5403-VI [Law of Ukraine "Code of Civil Protection of Ukraine" from October 02, 2012, № 5403-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> [in Ukrainian].
8. Bohdanovych, V. Yu., Svyda, I. Yu. & Syrotenko, A. M. (2018). Metodyka formuvannia ta upravlinnia intehrovanyh potentsialom protydii zahrozam voiennoho kharakteru dlia zabezpechennia vyznachenoho rivnia voiennoi bezpeky derzhavy [Methodology for the formation and management of the integrated potential for countering threats of a military nature to ensure a certain level of military security of the state]. *Suchasni informatsijni tekhnolohii u sferi bezpeky ta oborony*, 2 (32). 81–87 [in Ukrainian].
9. Klochko, A. M. & Sobyna, V. O. (2018). Formuvannia pravovykh osnov vzaiemodii orhaniv pravookhorony, mistsevoho samovriaduvannia ta Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychajnykh sytuatsij [Formation of the legal basis for the interaction of law enforcement agencies, local self-government and the State Emergency Service of Ukraine]. *Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrainy. Seriya Derzhavne upravlinnia*, 1. 424–432 [in Ukrainian].
10. Kulieshov, M. M. & Rosokha, V. O. (2014). Suchasni vyklyky dlia derzhavnoi polityky u sferi tsyvil'noho zakhystu v Ukraini [Modern challenges for state policy in the field of civil protection in Ukraine]. *Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrainy. Seriya Derzhavne upravlinnia*, 2. 167–175 [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy "Pro natsional'nu bezpeku Ukrainy" : vid 21 chervnia 2018 r., № 2469-VIII [Law of Ukraine "On the national security of Ukraine" from June 21, 2018, № 2469-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
12. Ukaz Prezydenta Ukrainy "Pro rishennia Rady natsional'noi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku "Pro Stratehiiu natsional'noi bezpeky Ukrainy", №392/2020 [Decree of the President of Ukraine "About the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from September 14, 2020 "On the National Security Strategy of Ukraine"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy "Pro oboronu Ukrainy" : vid 06 hrudnia 1991 r., № 1932-XII [Law of Ukraine "On the defense of Ukraine" from December 6, 1991, № 1932-XII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy "Pro mobilizatsijnu pidhotovku ta mobilizatsiiu" : vid 21 zhovtnia 1993 r., № 3543-XII [Law of Ukraine "On mobilization training and mobilization" from October 21, 1993, № 3543-XII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> [in Ukrainian].
15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro iedynu derzhavnu systemu tsyvil'noho zakhystu" : vid 09 sichnia 2014 r., № 11 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the approval of the Regulation on the unified state system of civil protection" from January 9, 2014, № 11]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z nadzvychajnykh sytuatsij" : vid 16 hrudnia 2015 r., № 1052 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the approval of the Regulation

- on the State Service of Ukraine for Emergency Situations” from December 16, 2015, № 1052]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
17. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Planu osnovnykh zakhodiv tsyvil’noho zakhystu na 2022 rik” : vid 28 hrudnia 2021 r., № 1742-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the approval of the Plan of basic measures of civil protection for 2022” from December 28, 2021, № 1742]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1742-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
18. Nakaz DSNS Ukrainy “Pro vnesennia zmin do nakazu DSNS Ukrainy vid 29.01.2014 № 44 “Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsij schodo pidhotovky ta provedennia komandno-shtabnykh navchan” : vid 29 sichnia 2014 r., № 44 [Order of the State Emergency Service of Ukraine “On making changes to the order of the State Emergency Service of Ukraine from January 29, 2014, № 44 “On the approval of Methodological recommendations for the preparation and conduct of command and staff exercises” from January 29, 2014, № 44]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0273388-17#n10> [in Ukrainian].
19. Nakaz MVS Ukrainy “Pro zatverdzhennia Polozhennia pro shtab z likvidatsii naslidkiv nadzvychajnoi sytuatsii ta Vydiv operatyvno-tekhnichnoi i zvitnoi dokumentatsii shtabu z likvidatsii naslidkiv nadzvychajnoi sytuatsii” : vid 26 hrudnia 2014 r., № 1406 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine “On the approval of the Regulations on the Headquarters for the Liquidation of the Consequences of an Emergency Situation and the Types of Operational-Technical and Reporting Documentation of the Headquarters for the Liquidation of the Consequences of an Emergency Situation” from December 26, 2014, № 1406]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-15#Text> [in Ukrainian].
20. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Planu reahuvannia na nadzvychajni sytuatsii derzhavnoho rivnia” : vid 14 bereznia 2018 r., № 223 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the approval of the State Emergency Response Plan” from March 14, 2018, № 223]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].